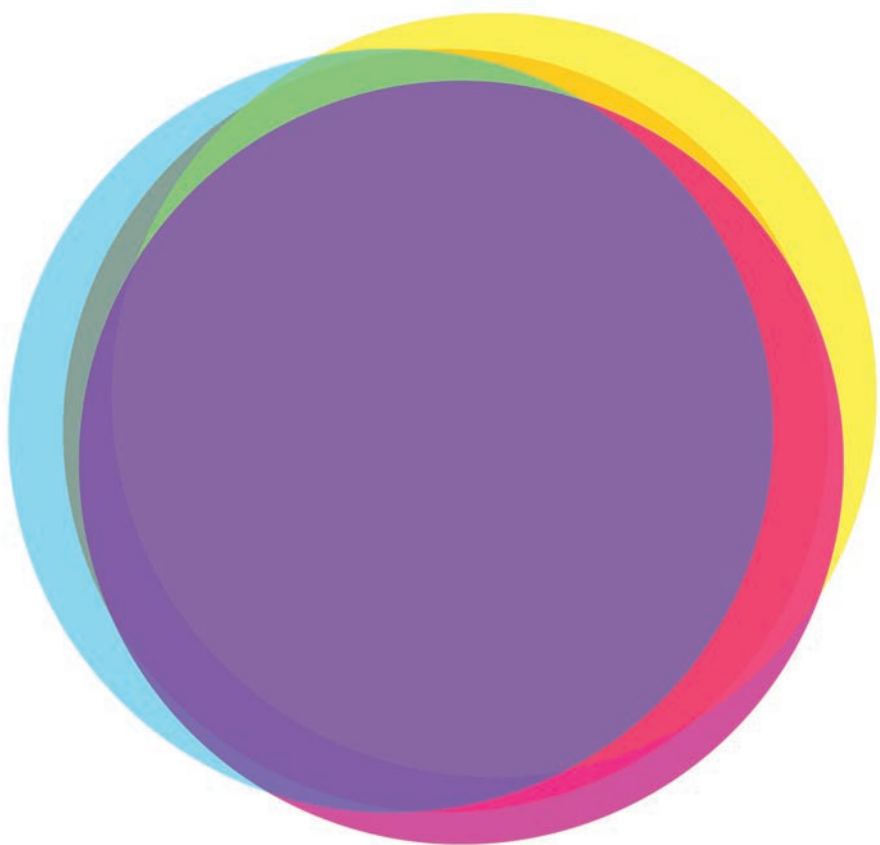

EERLIJKE CONCURRENTIE

DE NEDERLANDSE
STRIJD TEGEN
MARKTMACHT

ROY OP HET VELD

Eerlijke concurrentie

Eerlijke concurrentie

De Nederlandse strijd tegen marktmacht

ROY OP HET VELD

Hilversum

Verloren

2022

Dit werk is geschreven en uitgegeven in opdracht van de Stichting Ontwikkelingen Mededingingsrecht. De Stichting Ontwikkelingen Mededingingsrecht is een not for profit instelling die tot doel heeft de discussie over mededingingsbeleid in Nederland te stimuleren, onder meer door het jaarlijks organiseren van het Mededingingscongres. Voor meer informatie: www.mededingingscongres.nl.

ISBN 9789464550290

© 2022 Roy op het Veld
Uitgeverij Verloren
Torenlaan 25, 1211 JA Hilversum
www.verloren.nl

Omslagontwerp: Mart Warmerdam
Opmaak: Rombus/Patricia Harsevoort, Hilversum
Druk: Wilco, Amersfoort

No part of this book may be reproduced in any form without written permission from the publisher.

Inhoudsopgave

Ten geleide	7
Revolutie in de polder	9
Pionieren aan de Bezuidenhoutseweg	32
De wenkbrauwen van AW Kist	55
Op de Zwitserse berg van Pieter Kalbfleisch	74
Kopjes koffie drinken met Chris Fonteijn	94
De duurzame missie van Martijn Snoep	114
Mededingingsbeleid op de schop dankzij Big Tech	138
Hoe flexibel is het mededingingstoezicht?	158
Eerlijke concurrentie: mensen maken de markt	176
Epiloog	188
Lijst van afkortingen	192
Noten	194
Register op persoonsnamen	197

Ten geleide

Dit boek is geschreven op verzoek van de Stichting Ontwikkelingen Mededingingsrecht. De aanleiding daarvoor is een dubbeljubileum. In 2003 organiseerde ik voor het eerst een congres over het Nederlandse mededingingsbeleid, dat wil zeggen, het beleid dat concurrentie tussen ondernemingen beoogt te waarborgen. Later hebben we de organisatie van het mededingingscongres ondergebracht in genoemde stichting. Dat eerste congres adreseerde diverse actuele vragen en dilemma's van het mededingingsbeleid. Daar kwamen levendige discussies uit voort. Van huis uit had ik al een interesse in marktwerking meegekregen. Mijn vader, Pieter VerLoren van Themaat, was nauw betrokken bij de begindagen van de Europese Gemeenschap en had zich als directeur-generaal bij de Europese Commissie onder meer bezig gehouden met concurrentiebeleid.

Als advocaat werd ik later dagelijks geconfronteerd met vragen naar de grenzen van het mededingingsrecht. Die zoektocht naar actuele dilemma's en het plezier die met mensen van binnen en buiten het vak te bespreken is een rode draad geworden van alle volgende congressen. Dit jaar voor de 20e keer. Dat is jubileum 1. Het tweede, belangrijker jubileum is het 25-jarig bestaan van het moderne Nederlandse mededingingsbeleid. De introductie daarvan was niet minder dan een kleine revolutie. De Mededingingswet trad op 1 januari 1998 in werking en daarmee werd ook de Nederlandse Mededingingsautoriteit, de NMa, geboren die inmiddels is opgegaan in de Autoriteit Consument en Markt (ACM). Genoeg reden dus hier bij stil te staan. Maar waarom dan een boek? Een taart had toch ook gekund?

De stichting bestaat nu vijf jaar (nog een jubileum!). Een not-for-profit instelling, die tot doel heeft het debat over het Nederlandse mededingingsbeleid te stimuleren. Een boek kan dat beter dan een taart.

Nu zijn er honderden boeken geschreven over mededingingsbeleid en mededingingsrecht. Maar die zijn vrijwel zonder uitzondering gericht op een klein publiek van specialisten. Zo veel boeken als er zijn voor een klein publiek, zo weinig zijn er voor een groot publiek. Met dit boek beoogt de stichting dat gemis goed te maken. Bij die keuze speelt ook nog een persoonlijk belang. Ik ben nu ruim 30 jaar als advocaat actief op het gebied van het mededingingsrecht. Daarbij heb ik

enerzijds ervaren dat er een hechte, internationale gemeenschap is van professionals die dezelfde passie delen, maar anderzijds ook dat de buitenwereld er vaak maar weinig van begrijpt. Andere juristen noemen het mededingingsrecht soms wat meewarig een mandarijnenwetenschap. En tijdens diners is er geen betere manier om een geanimeerd tafelgesprek tot een abrupt einde te brengen dan te beginnen over mededingingsbeleid. Terwijl het zo'n fascinerend onderwerp is. Waar iedereen bovendien dagelijks de vruchten van plukt. Hoe vertellen we het verhaal?

Toen ik deze vraag voorlegde aan de voormalig hoofdredacteur van het *FD*, Jan Bonjer, suggereerde hij Roy op het Veld te bellen. Op het Veld was vroeger adjunct hoofdredacteur bij het *FD*, kon schrijven (*De strijd om energie; hoe de groeiende honger naar olie en gas de wereld in een crisis stort*, 2008) en had tijd. Maar..., hij wist niets van mededinging.

Wellicht juist door deze onbevangenheid heeft Roy op het Veld een uniek boek geschreven. Niet eerder zijn de achtergrond, het ontstaan, het waarom, maar ook de huidige en toekomstige dilemma's van het Nederlandse mededingingsbeleid op een zo toegankelijke manier beschreven.

Het is een feest het boek te lezen en het was ook een feest bij de totstandkoming ervan betrokken te zijn. Dat is voor een groot deel te danken aan de samenwerking met Roy op het Veld en de vele brainstormsessies met hem en Cees van Gent en Martijn Snoep over de vraag hoe onze wonderlijke wereld uit te leggen. Roy op het Veld heeft vervolgens mede op basis van tientallen interviews dit boek in volledige vrijheid geschreven. Namens de Stichting Ontwikkelingen Mededingingsrecht mijn felicitaties en oprechte dank voor deze prachtige bijdrage aan het debat.

Amsterdam, augustus 2022

Weijer VerLoren van Themaat
Voorzitter Stichting Ontwikkelingen Mededingingsrecht
en advocaat bij Houthoff in Amsterdam

Revolutie in de polder

Op 14 maart 1990 publiceert economenvakblad *ESB* een geruchtmakend artikel onder de kop: 'Nederland: het kartelparadijs van Europa?'.¹ In het artikel onthult professor Henk de Jong, de Nederlandse nestor van de economische markttheorie, wat iedereen eigenlijk al weet, maar wat zelden hardop gezegd wordt: het is bedroevend gesteld met concurrentie en marktwerking in Nederland. Bedrijven concurreren niet om de gunst van de consument, maar trekken samen op, maken prijsafspraken en verdelen afzetmarkten. Ze vormen kortom kartels. Niet het belang van de consument staat voorop, maar het bedrijfsbelang. Nederland is in 1990 nog een comfortabel land voor gevestigde ondernemers. De Jong stelt die praktijk indringend aan de kaak in zijn artikel. Kartels zijn volgens hem 'zonder meer verwerpelijk'. Het probleem is dat kartels op dat moment in Nederland nog niet verboden zijn. Sterker nog, ze worden bevorderd door de overheid en soms zelfs 'algemeen verbindend' verklaard, net als cao's. Terwijl het Nederlandse publiek een positief beeld heeft van de prestaties van 'ons' bedrijfsleven – Shell, KLM, Heineken en Unilever zijn op dat moment nationaal en internationaal immers zeer succesvol – schildert De Jong in zijn *ESB*-artikel een heel ander plaatje. Hij inventariseert dat het ministerie van Economische Zaken ongeveer driehonderd kartels in het officiële kartelregister heeft opgenomen. Het werkelijke aantal beloopt waarschijnlijk het dubbele. Van alle kartelprocedures en -zaken die de Europese Commissie voert, heeft maar liefst 40% betrekking op Nederlandse bedrijven. Een onevenredig hoog percentage.

Kartels zijn slecht voor Nederland, betoogt De Jong, en hij voert daar drie argumenten voor aan. In de eerste plaats zorgen kartels voor minder concurrentie en dus hogere prijzen. Dat veroorzaakt een 'geforceerde inkomensoverdracht' van consumenten naar bedrijven. In de tweede plaats houdt een kartel slecht presterende bedrijven overeind, terwijl die beter failliet zouden kunnen gaan. In dynamische bedrijfstakken, zonder kartels, krijgen jonge en vernieuwende bedrijven juist veel kansen. En tot slot wordt door het uitschakelen van concurrentie ook ondernemerschap en innovatie ondermijnd. Ruim 30 jaar na publicatie wordt het artikel nog altijd als een klassieker beschouwt. Er zijn weinig *ESB*-stukken die

vaker geciteerd of aangehaald worden. Het gebruik van de term ‘kartelparadijs’ is confronterend en onaangenaam voor het bedrijfsleven. Door bedrijven zo expliciet te diskwalificeren plaveit De Jong de weg naar een liberalere marktordening. Het denken kantelt. Acht jaar later, in 1998, wordt de Mededingingswet ingevoerd en de Nederlandse Mededingingsautoriteit opgericht.

Wie is deze Hendrik Wouter de Jong? Hij wordt in 1925 in Rotterdam geboren en doet in 1944 toelatingsexamen voor een studie economie, maar moet tot de bevrijding in mei 1945 wachten tot de universiteiten weer open gaan. Dan gaat De Jong studeren aan de Nederlandse Economische Hogeschool in Rotterdam. Hij voelt zich er als een vis in het water. In de havenstad wordt het onafhankelijke en onbevooroordeelde denken gestimuleerd. Omdat onafhankelijkheid boven alles gaat, ontstaat er geen Rotterdamse School maar zijn er wel goede Rotterdamse economen. De Jong is één van hen. Hij houdt niet van theoretische abstracties, maar ontwikkelt zich tot een pragmatische econoom. ‘Het is een twijfelachtige winst om een grotere wetenschappelijke precisie te verkrijgen ten koste van de relevantie’, schrijft hij in een artikel over de Europese industriële markt. Een Rotterdamser uitgangspunt is bijna ondenkbaar. De Jong doorloopt een academische carrière, maar werkt ook in het bedrijfsleven, waar hij een directe stijl van communiceren aan overhoudt. Hij is wars van middelmatigheid. Uitmuntende prestaties moeten nagestreefd en beloond worden. ‘Als een onderneming een fikse winst maakt, is dat iets om te applaudisseren. Naar die publieke acceptatie moeten we streven’, zegt hij in *NRC Handelsblad*.²

Schumpeter en Marx zijn interessant

Zijn fascinatie voor economische marktdynamiek brengt De Jong in contact met de Brusselse beleidspraktijk en zijn snel rijzende ster voert hem ook naar Washington, waar De Jong in 1968 een Senaatscommissie uitleg geeft over zijn ‘dynamische theorie van industriële organisaties’, later treffender getypeerd als ‘markttheorie’. De Jong maakt naam als docent economie aan de Universiteit van Amsterdam. Hij is on-Nederlands, heeft een ‘Amerikaanse uitstraling’, zoals een van zijn toenmalige studenten het uitdrukt. De Jong wordt in de essaybundel³ ter gelegenheid van zijn afscheid omschreven als een ‘robuuste man’, zowel ‘lichamelijk als mentaal’. Ferd Crone, Eerste Kamerlid voor de PvdA die destijds bij De Jong colleges volgde, weet wat ermee bedoeld wordt: ‘Sociaal was hij niet makkelijk of prettig, maar inhoudelijk was hij ijzersterk en inspirerend’. De Jong was populair onder studenten. ‘Hij verzette zich tegen simpele klassieke economische

modelletjes. Wij vonden het fantastisch', aldus Crone. De neoklassieke economische theorie heeft voor de jonge generatie afgedaan. De ideeën van Schumpeter en Marx zijn interessant, omdat die zich bezighouden met de 'werkelijke economie' van de grote bedrijven en marktmacht.

Begin jaren '70 pleit de faculteitsraad, waar Crone lid van is, voor open benoemingsprocedures, te beginnen met die voor de vacante post van hoogleraar Economie. 'Hoogleraar werd je toen nog door coöptatie. Dan kreeg je gewoon de hoogleraar die aan de beurt was', herinnert hij zich. 'Soms waren ze goed, soms niet. Toen kwamen ze met Anton Dreesmann op de proppen, de topman van Vendex. Terwijl wij De Jong als hoogleraar wilden, want die had een betere wetenschappelijke reputatie.' Terwijl Dreesmann als gevierde ondernemer normaal gesproken zo kon doorlopen met zijn academische ambitie, probeert de faculteitsraad daar een stokje voor te steken. De Jong heeft hun voorkeur, en hoewel hij indruk heeft gemaakt bij de hoorzittingen in de VS, is het niet het type dat zichzelf naar voren dringt voor een hoogleraarschap. Hoewel er in de pers al over is gepubliceerd, is de benoeming van Dreesmann nog niet rond. Omdat de faculteitsraad de vertrouwelijkheid van de procedure niet mag schenden, verzinnen Crone en zijn mederaadsleden een list. 'Wij publiceerden een pamflet, met een pleidooi voor de benoeming van de beste kandidaat. Maar tot onze spijt had de faculteit al voor Mister X gekozen. Door geen namen te noemen, konden ze ons niets maken. Op de achterkant van het pamflet plaatsten we een kopie van het artikel dat melding maakte van de uitgelekte benoeming van Dreesmann. Daar zetten we boven: Is Mister X meneer Dreesmann?' Uiteindelijk kan de actie van de faculteitsraad de benoeming van Dreesmann niet meer voorkomen, maar de commotie draagt er wel toe bij dat De Jong nadrukkelijker op de radar komt in Nederland. In juli 1979 wordt hij alsnog hoogleraar Bedrijfseconomie, en gaat zich 'in het bijzonder' richten op 'externe organisatie', ofwel: marktwerking. De titel van zijn oratie luidt: 'Paradoxe economie'.

Het is dus niet zomaar iemand die het Nederlandse bedrijfsleven via het *ESB*-artikel op de korrel neemt in 1990. Hoewel zijn faam in het buitenland groter is dan in Nederland, is zijn invloed groot, en spreekt hij zonder blad voor de mond. In een interview met *NRC Handelsblad* haalt De Jong in december van datzelfde jaar nog eens flink uit. Hij stelt dat nieuwe bedrijven in Nederland geen eerlijke kans krijgen omdat veel markten worden afgeschermd door onderlinge afspraken van bestaande bedrijven. Daardoor groeit het aantal bedrijven volgens De Jong nauwelijks, en is Nederland meer dan 150.000 arbeidsplaatsen misgelopen. 'Ik denk dat het gebrek aan dynamiek in de Nederlandse economie voor een belangrijk deel de verklaring vormt voor onze werkloosheid', tekent *NRC* op uit de mond van De Jong.

Saillant detail is dat De Jong het beroemde *ESB*-artikel niet zelf schreef. De gedreven ambtenaar Cees van Gent is de daadwerkelijk auteur. Hij maakt deel uit van een groep jonge honden op EZ die het vermolmde en ingedutte Nederlandse bedrijfsleven wil opschudden. Als directeur-generaal Wubbo de Boer het concept-artikel leest, laat hij Van Gent weten dat een ambtenaar zich zo'n frontale aanval op het establishment niet kan veroorloven. Hij vindt het wel een goed artikel, maar het druist in tegen het beleid van minister Koos Andriessen, die juist been ziet in méér samenwerking tussen bedrijven. Om de explosieve inhoud tot zijn recht te laten komen is het beter om iemand van naam en faam te zoeken, luidt het dringende advies van De Boer. Van Gent denkt meteen aan de hoogleraar waar hij bij afstudeerde: H.W. de Jong. 'Ik hoorde bij het groepje fanatieke studenten dat na afloop van het college altijd bleef rondhangen om te discussiëren met De Jong', blikst Van Gent terug. 'Het artikel was helemaal in de geest van De Jong geschreven, en was ook al geaccepteerd door de redactie van *ESB*.' Als Van Gent zijn afstudeerhoogleraar benadert met de vraag of het artikel onder zijn naam gepubliceerd kan worden, gaat hij na een aantal wijzigingen akkoord.

Het artikel is een steen in de vijver. Eerst bij economen, waarvoor *ESB* het belangrijkste vakblad is, maar de boodschap dringt ook door tot juristen en politici. 'Ik was in die tijd nog advocaat', zegt Anne Willem Kist, destijds werkzaam voor landsadvocaat Pels Rijcken & Droogleever Fortuijn, later de eerste directeur-generaal van de NMa. 'Als jurist hoorde *ESB* niet bij mijn standaard lectuur, maar de notie dat Nederland een kartelvriendelijk land was, wist ik toen al wel.' Het artikel zorgt ervoor dat het besef nog breder indaalt dat Nederland een kartelparadijs is. Het werd steeds moeilijker om de kartelpraktijk in Nederland te verdedigen. Zeker omdat internationaal een andere beweging is ingezet.

The Boston Tea Party

Die internationale ontwikkeling kent een lange historie en is nauw verbonden met geopolitieke en militaire gebeurtenissen op het wereldtoneel. Hoewel de Romeinen zich voor de jaartelling al inspannen om de voedselproductie niet te laten verstoren door samenspannende graanhandelaren die de prijzen opdrijven, begint het moderne mededingingsbeleid in de Verenigde Staten, dat zich aan het eind van de achttiende eeuw om tal van redenen losmaakt van Europa. Een van die redenen is dat de Britse kolonisator in 1773 nog een theemonopolie probeert te vestigen. Groot-Brittannië heeft dan al kwaad bloed gezet door belastingen aan de Amerikanen op te leggen maar daar geen vertegenwoordiging in het Britse parlement tegenover te stellen. Onder de leus 'no taxation without representation'

zwelt het verzet tegen de Britten aan. Een van de mannen die voorop gaan in het verzet is John Hancock, wiens sloep met thee in beslag wordt genomen omdat hij het Britse theemonopolie omzeilt. Als tegenreactie organiseert hij een succesvolle boycot van de Chinese thee die door de Britten naar Amerika wordt verscheept. ‘Smokkelaars’ als Hancock betrekken hun thee uit onder meer Nederland. Ze betalen geen importheffingen en kunnen daardoor makkelijk op prijs concurreren. Door de florierende illegale praktijk is de Britse theehandel in de VS zwaar verliesgevend. Daarop besluiten de Britten de koloniale importhefving voor eigen thee te schrappen, zodat ze weer kunnen concurreren met de ‘illegale thee’ van Hancock en de zijnen. Maar dat is lastig, want de Britten zijn hun politieke greep op Amerika aan het verliezen. De Amerikanen streven naar politieke onafhankelijkheid, en daar hoort een economisch zelfbeschikkingsrecht bij. Alle Amerikaanse havens, behalve die van Boston, besluiten Britse schepen met thee niet meer toe te laten. Op 16 december 1773 culmineert het conflict. Een groep mannen entert drie Britse schepen in de haven van Boston en gooit 342 kisten met thee in het water. Groot-Brittannië verliest zijn theemonopolie en uiteindelijk, in 1776, zijn hele kolonie. De Britse politicus Lord North zou later zeggen dat Groot-Brittannië zijn Amerikaanse kolonie mede door deze thee-oorlog verliest. Het protest staat inmiddels bekend als ‘The Boston Tea Party’.

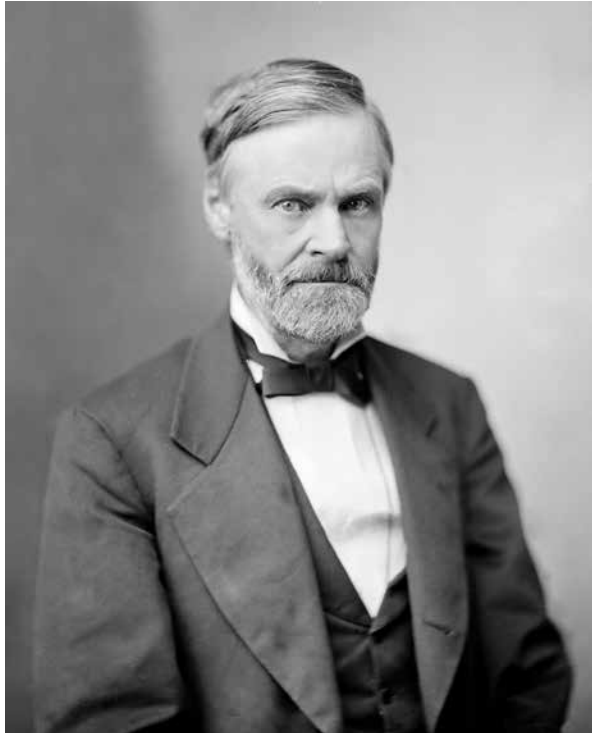
Honderd jaar na de onafhankelijkheid, eind negentiende eeuw, domineren vooral monopolies van eigen makelij de economie van de Verenigde Staten. Het is de tijd van het rauwe kapitalisme van de ‘robber barons’, een kleine elite van ondernemers die enorme rijkdommen vergaren met bedrijven die zo groot en invloedrijk worden dat ze markten naar hun hand kunnen zetten. Bekende voorbeelden zijn Cornelius Vanderbilt (spoorwegen), John D. Rockefeller (olie), Andrew Carnegie (staal) en J.P. Morgan (banken) en Andrew W. Mellon (banken, aluminium, kolen, staal en spoorwegen). Ze bedienen zich allemaal van een agressief optreden dat we tegenwoordig ‘misbruik van marktmacht’ zouden noemen. In de basis zijn het zeer succesvolle en slagvaardige ondernemers. Het lukt ze een dominante positie in een bepaalde regio of staat te verwerven, en daar de concurrentie uit te schakelen. Door het wegvallen van de concurrentie kunnen ze de prijs van hun product opdrijven. Met dat geld duwen ze vervolgens de concurrentie in een aanpalende regio of staat met lage prijzen uit de markt. Misbruik van marktmacht blijkt van alle tijden. ‘Competition is for Losers’, zou Peter Thiel, oprichter van onder meer betaaldienst PayPal, in 2014 schrijven in een artikel in *The Wall Street Journal*. Grote Amerikaanse techbedrijven als Apple, Google en Amazon doen er ook alles aan om de concurrentie te vermorzelen.

Eind negentiende eeuw weet Rockefeller langzaam maar zeker de hele VS te domineren. Standard Oil ('S.O.' ofwel 'Esso') verovert een aandeel van circa 90% op de Amerikaanse oliemarkt. Omdat het in de VS in die tijd verboden is voor bedrijven in de ene staat om aandelen te bezitten in bedrijven in een andere staat, controleert Rockefeller zijn imperium via een geheime trust, een holding die eigenaar is van al zijn oliebedrijven in de verschillende Amerikaanse staten. Andrew Mellon is in Europa wellicht minder bekend dan de iconische Rockefeller, maar zijn invloed in het begin van de twintigste eeuw is immens. Hij financiert of is (mede-)eigenaar van vele monopolies. Mellon National Bank is in die tijd de grootste bank in Pittsburgh en omgeving. Die bank bestaat nog steeds, sinds de fusie in 2007 met Bank of New York, als BNY Mellon. Ook controleert hij het aluminiumconcern Alcoa, staalfabriek US Steel en fabrikant van elektrische apparaten Westinghouse. Mellon is de belangrijkste financier van Standard Oil. In de jaren 1920 raakt Mellon verveeld om 'alleen maar tycoon te zijn', schrijft Matt Stoller in zijn boek over monopolies in de VS.⁴ In 1921 wordt hij door de nieuwe president Warren Harding benoemd tot minister van Financiën, een post die hij tot 1933 zal bezetten. Mellon vindt dat de overheid zich zeer terughoudend moet opstellen en eigenlijk nooit moet ingrijpen in de economie. Als minister blijft hij zijn eigen zakelijke belangen behartigen, wat hem uiteindelijk zwaar in de problemen brengt. Mellon zorgt ervoor dat de mededingingswetten streng worden gehandhaafd als het om zijn concurrenten gaat, maar tegenover de eigen bedrijven knijpt hij een oogje dicht. Internationale verdragen zijn alleen mogelijk als er concessies voor zijn Alcoa worden bedongen. Na de beurscrash op Wall Street in 1929 komt hij stevig onder vuur te liggen, onder meer omdat Mellon weigert directe staatsinvesteringen in de zwaar gehavende economie te doen. Als het Congres een afzettingsprocedure begint, is het geduld van president Hoover op. Hij plaatst hem over naar Londen, waar Mellon ambassadeur wordt. Een geruchtmakend gerechtelijk onderzoek naar belastingontduiking en fraude leidt uiteindelijk tot een dure schikking voor Mellon.

De Sherman Act

Het zijn dit soort 'trusts' en monopoliepraktijken die wetgeving uitlokken, en die daarom 'anti trust'-wetgeving genoemd wordt. Dat gebeurt al in 1890. Ver voordat de grote tycoons als Rockefeller het toppunt van hun macht bereiken, leiden de excessen van het hyperkapitalisme tot wetgeving. De uitbuiting van medewerkers en hoge consumentenprijzen zijn een doorn in het oog van senator John Sherman uit Ohio. Sherman beschouwt de grote industriëlen van zijn tijd als 'economische

Senator John Sherman (1823-1900), naamgever van de Sherman Act uit 1890. Hij was behalve senator ook nog minister van Financiën en minister van Buitenlandse Zaken. Foto: ANP / World History Archive.

monarchen'. De VS heeft zich net ontworsteld aan de Europese konink- en keizerrijken, en hij wil daar geen private economische supermachten voor in de plaats. In 1890 lanceert hij daarom de 'Sherman Act'. Tijdens de behandeling van de wet klaagt de ene senator over slechte prijzen die boeren krijgen voor hun oogst, terwijl de andere senator klaagt over de dominantie van een tycoon in een bepaalde sector. Het is duidelijk dat het politieke sentiment zich tegen het bedrijfsleven keert. De wet wordt aangenomen en gezien als een grote politieke overwinning. John Sherman zelf benadrukt dat het hem niet te doen is om specifieke sectoren, maar dat de wet een brede economische en democratische waarde heeft: 'Als we geen koning als politieke macht verdragen, dan zouden we ook geen koning voor de productie, transport en verkoop van welke levensbehoefte dan ook moeten verdragen. Als we ons niet wensen te onderwerpen aan een keizer, dan moeten we ons ook niet onderwerpen aan een keizer van de handel, die de macht heeft om concurrentie uit te schakelen en welke prijs dan ook kan vragen voor welk product dan ook.'

De wettekst telt precies honderd woorden. Daarin worden overeenkomsten die de concurrentie beperken verboden verklaard. Prijsafspraken worden verboden,

EERLIJKE CONCURRENTIE

De Nederlandse strijd tegen marktmacht

"Dit boek is een ware page-turner. Pakkend wordt de invoering van de Mededingingswet en het toezicht besproken, met een intrigerend inkijkje in de politieke context waarin dit gebeurde. Het boek is gelardeerd met schetsen van beeldbepalende zaken en personen, en eindigt bij de dilemma's waar het mededingingstoezicht nu voor staat."

– Barbara Baarsma, CEO Rabo Carbon Bank

"Eindelijk een toegankelijk boek over mededingingsbeleid in Nederland. Zelden zo'n heldere uiteenzetting gelezen over het belang van onafhankelijk toezicht, en hoe dat midden in de samenleving moet staan."

– Arnoud Boot, hoogleraar financiële markten, Universiteit van Amsterdam

"In een tijd waarin de markt wordt gewantwoord, grote techbedrijven nieuwe monopolies smeden en overheden opeens weer streven naar 'nationale kampioenen', is dit precies het juiste boek op het juiste moment. Marktwerking en mededingingsbeleid heeft ons veel te bieden, en dat besef wordt juist in Nederland weinig gevoeld. Op het Veld heeft een leesbaar, leerzaam en voor vooral zeer relevant boek geschreven."

– Mathijs Bouman, journalist en econoom

"Een fantastisch boek. Ik heb het in één ruk uitgelezen! Geweldig goed geschreven en buitengewoon compleet."

– Yvonne van Rooy, voormalig staatssecretaris Economische Zaken

"In een tijd gekenmerkt door de (duurzaamheids)transities, groeiende ongelijkheid en de dominantie van Big Oil, Big Tech en Big Pharma laat Roy op het Veld er geen twijfel over bestaan: mededingingsbeleid is belangrijker dan ooit tevoren."

– Werner Schouten, Director Impact Economy Foundation en voormalig voorzitter Jonge Klimaatbeweging

UITGEVERIJ VERLOREN